

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології

Науковий журнал
Виходить десять разів на рік

Заснований у листопаді 2009 року
№ 7 (71), 2017

CEJSH

INDEX COPERNICUS
I N T E R N A T I O N A L

Crossref

Суми
СумДПУ імені А. С. Макаренка
2017

Засновник та редакція

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Друкується згідно з рішенням вченої ради Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка (протокол № 3 від 23.10.2017)

Редакційна колегія:

- А. А. Сбруєва** – доктор педагогічних наук, професор (**головний редактор**) (Україна);
М. А. Бойченко – кандидат педагогічних наук, доцент (заступник головного редактора)
(Україна);
О. Є. Антонова – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
Дж. Бішоп – доктор філософії, професор (США) (**J. Bishop** – PhD, professor (USA));
В.С. Бугрій – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
К. Бялбжезька – доктор гуманітарних наук (Польща) (**K. Białobrzezka** – dr. nauk
humanistycznych (Polska));
Б. В. Год – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
О. В. Єременко – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
Е. Кантович – доктор хабілітований, професор (Польща) (**E. Kantovych** – dr. hab., prof.
(Polska));
О. О. Коростельов – доктор педагогічних наук, професор (Росія) (**О. О. Коростелев** –
доктор педагогических наук, профессор (Россия));
Ц. Курковський – доктор гуманітарних наук (Польща) (**C. Kurkowski** – dr. nauk
humanistycznych (Polska));
О. В. Лобова – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
О. В. Михайличенко – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
Г. Ю. Ніколаї – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
О. І. Огієнко – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
В. І. Статівка – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
В. О. Цикін – доктор філософських наук, професор (Україна);
Н. Н. Чайченко – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
О. С. Чашечникова – доктор педагогічних наук, професор (Україна);
М. Яворська-Вітковська – доктор хабілітований, професор (Польща) (**M. Jaworska-
Witkowska** – dr. hab., prof. (Polska));
М. О. Лазарєв – кандидат педагогічних наук, професор (Україна);
О. Г. Козлова – кандидат педагогічних наук, професор (Україна);
О. М. Полякова – кандидат педагогічних наук, доцент (Україна);
І. А. Чистякова – кандидат педагогічних наук, доцент (відповідальний секретар)
(Україна)

Затверджено як фаховий журнал з педагогічних наук
(наказ МОН України № 1021 від 07.10.2015)

*Журнал індексується в Index Copernicus Master List, Cite Factor, Google
Scholar, Crossref та CEJSH*

У журналі відображено результати актуальних досліджень з проблем
порівняльної педагогіки, історії освіти та загальної педагогіки, педагогіки вищої школи.

© СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017

It is proved that the stabilization of the legal personality of the teachers of the Russian Empire at the beginning of the XX century was not made possible by the strict censorship of teaching aids, the verification of "political trustworthiness" of the content of training courses and dissertations, vigilant police surveillance, etc.

The list of duties and opportunities for students to realize academic, corporate, civil and political rights, social protection rights, peculiarities of emancipation processes in the student environment, successes and failures of youth in overcoming social, national, gender discrimination in the conditions of the Russian and Austrian empires are found out. The significance of positive and negative motivation for strengthening the legal status of student youth and ensuring versatile personality development are revealed.

Key words: *teachers of higher school, scientific-pedagogical staff, faculty, students, rights and duties, university, higher education institution.*

УДК:378.147.016.091.4Кілпатрик:81'243:[378.4:61]

Алла Куліченко

Запорізький державний медичний університет

ORCID ID 0000-0003-1469-3816

DOI 10.24139/2312-5993/2017.07/189-200

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ В. Г. КІЛПАТРИКА ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

У статті зосереджено увагу на трьох фундаментальних працях В. Г. Кілпатрика – «Метод проектів. Використання цілеспрямованої дії в навчально-виховному процесі» (1918), «Основи методу» (1925) та «Виховання в умовах цивілізаційних змін» (1926). Під час аналізу педагогічних ідей виокремлено такі ключові постулати, які рекомендовано враховувати та використовувати на заняттях з іноземних мов для медичних та фармацевтичних спеціальностей: філософія освіти; специфіка методу навчання; формула «Стимул – Реакція» та її зв'язок із навчанням; цілеспрямована дія та інтерес; класифікація навчання; компоненти навчання; види начальних цілей; метод проектів; класифікація методу проектів; переваги та недоліки методу проектів.

Ключові слова: *педагогічні ідеї, В. Г. Кілпатрик, метод проектів, класифікація проектів, викладання, іноземні мови, рекомендації, медичний університет.*

Постановка проблеми. Останнім часом у зв'язку з поступовим входженням України до європростору спостерігається жвавий інтерес до вивчення іноземних мов. Українці прагнуть гідно представити свою країну на міжнародній політичній, економічній, науковій арені, налагодити інтернаціональні зв'язки та пізнати світ. Важливим елементом у цьому процесі стає знання іноземних мов, зокрема англійської. Проте, ураховуючи використання в середній та вищій школах застарілих методів навчання й незадовільної матеріально-технічної бази, відсутності мотивації в педагогів до самоосвіти, у більшості випадків спостерігаємо низький рівень іншомовної компетенції в учнів та студентів. Тому згідно з Указом Президента України від 23.06.2013 № 344/2013 «Про Національну

стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» на сьогоднішній день актуальним залишається підвищення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки; забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними здібностями, потребами на основі навчання протягом життя [5]. Тож, перебуваючи в умовах постійного наукового пошуку, прагнучи вдосконалити набутий позитивний досвід та досягти ключову мету Національної стратегії, українські науковці все частіше й частіше апелюють до здобутків світової педагогіки, роблять спроби асимілювати їх до реалій сучасної освіти.

Непересічною постаттю на світовій педагогічній арені є Вільям Герд Кілпатрик (William Heard Kilpatrick) (1871–1965) – американський теоретик і практик, автор узагальненої концепції методу проектів у навчанні, про якого довгий час було досить побіжно відомо вітчизняному освітньому загалу. Звернення до досвіду та наукових напрацювань В. Г. Кілпатрика в контексті нашого дослідження є цілком логічним і важливим, адже уможлиблює повнішу реалізацію потужної демократичної ідеології вченого в новітньому українському педагогічному процесі.

Аналіз актуальних досліджень. Звернення до ідей В. Г. Кілпатрика у вітчизняній педагогіці зафіксовано в різні роки у критичних працях Б. Єсипова, М. Кларіна, З. Малькової (біографічні відомості, головні наукові доробки та ідеї); С. Моложавого, А. Пінкевича, М. Чехова (експлікація та популяризація досвіду В. Г. Кілпатрика); Г. Ващенко, Л. Гончарова, Н. Крупської, С. Русової, В. Сухомлинського, Я. Чепіги (опис та інтерпретація окремих ідей американського освітнього діяча); М. Бойченко, І. Єрмакова, Т. Капелюшної, М. Чепіль (втілення ідей В. Г. Кілпатрика в зарубіжних освітніх системах); М. Елькіна, Л. Киселиці, Л. Кондратової, Т. Кручиніної, О. Онопрієнко (теоретичні засади методу проектів у дошкільних, позашкільних закладах та середній школі); М. Бухаркіної, В. Нищети, Є. Полат, О. Цимбал, Л. Чеховської (використання проектно-методики у вивченні іноземних мов, української та зарубіжної літератури в середній школі); О. Пехоти, С. Сисоєвої (з'ясування ситуації щодо проектного навчання у вищих навчальних закладах) та ін. Між тим, аналіз зазначених та багатьох інших науково-педагогічних розвідок указує на фрагментарність застосування педагогічної спадщини В. Г. Кілпатрика в медичній освіті, зокрема під час викладання таких нефармацевтичних дисциплін, як «Іноземна мова» (I курс) та «Іноземна мова за професійним спрямуванням» (II курс).

Мета статті – висвітлення педагогічних ідей представника американської педагогічної думки кінця XIX – початку XX ст. В. Г. Кілпатрика для їх використання на заняттях з іноземних мов у медичному університеті.

Методи дослідження. Для досягнення мети застосовано такі методи: метод системно-структурного аналізу та синтезу педагогічних

поглядів американського освітянина для побудови цілісного уявлення про їх зміст і функціональні зв'язки; метод спостереження та узагальнення інформації – для представлення даних про апробацію ідей В. Г. Кілпатрика на заняттях з іноземних мов у медичному університеті.

Виклад основного матеріалу. У дослідженні увагу зосереджено на трьох фундаментальних працях В. Г. Кілпатрика – «Метод проєктів. Використання цілеспрямованої дії в навчально-виховному процесі» (1918) [7], «Основи методу» (1925) [3; 6] та «Виховання в умовах цивілізаційних змін» (1926) [2], де логічно і вичерпно представлено провідні педагогічні ідеї американського просвітника, які актуальні й сьогодні. Тож, на нашу думку, їх доцільно застосувати у процесі викладання іноземних мов у медичному університеті.

Оскільки в межах однієї статті неможливо відобразити абсолютно всі педагогічні ідеї В. Г. Кілпатрика, виокремимо ключові постулати, які рекомендуємо враховувати й використовувати на заняттях з іноземних мов для медичних та фармацевтичних спеціальностей:

1) *Філософія освіти.* Для В. Г. Кілпатрика людина ніколи не була машиною, якою постійно керують та маніпулюють, а навпаки – індивідуумом, істотою, яка має наміри, бажання, сподівання [8, 153]. Адже людина будь-якого віку, яка за своєю природою є складною системою, реагує по-різному на стимулюючі умови, тому навчання повинне їх враховувати; під час вибору реакцій на ті чи інші умови та запам'ятовування найкорисніших, з метою їхнього перетворення на звичку або важливий і постійний елемент характеру, велику роль відіграє розумова спрямованість людини [6, 7].

В. Г. Кілпатрик був прибічником популярного з часів Г. Галілея експериментального мислення (*tested thought*) – застосування основних принципів, явищ сучасної науки до життєвої практики. Тому перевірка теорії за допомогою спостереження і практики є невід'ємною частиною процесу накопичення вірогідних знань. Вивчення сучасного життя (сучасного для В. Г. Кілпатрика. – А.К.) розкриває три головні тенденції, що впливають з експериментального мислення, – мінливість світогляду, індустріалізація та демократія [2, 14, 16–18, 20]. Тому, беручи за основу експериментальне мислення, люди повинні створити таку освітню систему, яка б співіснувала з фактом безперервного розвитку змін. Інакше небезпека загрожує всій цивілізації [2, 38].

2) *Специфіка методу навчання.* Метод повинен бути найкоротшим та найлегшим шляхом досягнення цілей у викладанні та навчанні. На думку В. Г. Кілпатрика, метод у вузькому розумінні відрізняється від методу в широкому розумінні: у першому випадку потрібно враховувати, що метод сфокусовано тільки на одному абстрактному, часом нереальному явищі, частині цілого навчально-виховного процесу, що не може існувати окремо,

у другому – брати до уваги, що ізольованих явищ у світі не існує, все пов'язане та нерозривне [3, 11–13].

3) *Формула «С – Р» та її зв'язок із навчанням.* Учений розглядав формулу «С – Р», де «С(тимул)» – це подразник або фактор (умова), а «Р(еакція)» – відповідний рефлекс. Навчання – це набуття нових рефлексорних зв'язків або заміна старих. Зв'язок посилюється тоді, коли співвідношення між «С» та «Р» змінюється в такому напрямі, що «Р» відповідає «С», і це відбувається максимально швидко й точно. Зворотний процес свідчить про послаблення зв'язку. Умовний рефлекс є найпростішим видом звички, а за допомогою суми таких рефлексів відбувається навчання та виховання [3, 15, 19, 25, 28].

В. Г. Кілпатрик засуджував метод примусу та «підсолодження» Дж. Дьюї. На його думку, це призводило до роздвоєння особистості та інших небезпечних наслідків: частоті різкої зміни настрою учня, переважання особистих інтересів над суспільними тощо. Він також уточнив постулат «Навчання – це життя, а не тільки підготовка до нього»: навчання та виховання, що складаються зі збагачення досвіду та росту контролю над досвідом, є корективом, виправленням, удосконаленням життя. Новий досвід є корисним для учня, якщо він: навчає спостерігати, бачити та вміти (нові враження та знання); розвиває життєву настанову та оцінки (нові інтереси, правила, норми); зміцнює контрольні здібності (зіставлення, критичне оцінювання, відбір). Тож навчання – це процес безперервного розвитку досвіду учня щодо його організації та вдосконалення [3, 65, 68, 69]. Якщо розглядати навчання як елемент поведінки, тоді отримуємо таке визначення: це цілеспрямоване зусилля з метою набуття певних необхідних способів поведінки. Навчання має ґрунтуватися на психології, тобто викладач повинен вивчати та знати особливості своїх учнів [3, 91, 99].

4) *Цілеспрямована дія та інтерес.* Цілеспрямованість або інтерес – це розумова настанова на досягнення певної цілі або дія. Тому можемо вважати: цілеспрямована дія = інтерес, що є природним та єдиним базисом для зусилля. Особистість, яка є сукупністю зв'язків формули «С – Р», проявляється в тому, що людина засвідчує свою присутність там, де їй цікаво. Особистість завжди активна, ця активність приносить справжню задоволеність, а бездіяльність – найвищу незадоволеність. Ототожнення особистості з процесом будь-якого виду праці – це інтерес. Інтерес буває двох видів: прямий – що безпосередньо пов'язаний із певним явищем, предметом – та опосередкований – що проявляється, наприклад, у колективній співпраці, конструктивній творчості і може з часом перерости у прямий інтерес. Для успішного розвитку інтересу викладачеві необхідно дотримуватися таких умов: підбирати та проводити роботу так, щоб вона викликала стійкий інтерес у учнів; дати змогу учням усвідомити, що така робота збагачує їх новими знаннями, уміннями та навичками; робота має

приносити задоволення та успіх. Тому метою педагогіки є виховання цільної, величної особистості, яка знаходить інтерес та щастя не тільки в піклуванні про себе, а й про інших, тобто потрібно пробудити в учневі бажання до певної діяльності і спрямовувати його сили та цілі на активне виконання різноманітних завдань [3, 33–34, 60, 64, 69, 71].

Цілеспрямована дія – це дія, спрямована на досягнення певної мети. Усвідомлена мета визначає кожен крок у роботі; прояснює причинний зв'язок між усіма рухами та частинами роботи; є критерієм для оцінки дій та мобілізує зусилля на виконання роботи. Цілеспрямована дія має такі етапи, які учень має виконувати самостійно: формування цілі, яка направляє та веде учня впродовж усього процесу, планування роботи (у напрямі досягнення мети), виконання (відповідно до плану та мети), оцінка (згідно з метою учень постійно контролює й оцінює виконання певних дій та кінцевий результат) – такий закінчений навчальний акт породжує задоволення та інтерес. Адже самостійна практика – єдиний шлях навчання для нової педагогіки [3, 70–72].

5) *Компоненти навчання.* Важливим компонентом у навчанні є свідомість, роль якої зводиться до такого: надійно і точно пов'язувати різні рефлекси з відповідними стимулами, щоб поєднати їх із цілями навчання; аналізувати дії за ознакою: корисні чи некорисні, тобто спрямовувати навчання до вірних результатів; за допомогою посиленої уваги підвищувати відчуття задоволення та невдоволення, тобто сприяти успіхам у навчанні. Також до компонентів належать: настанова та готовність. Настанова – це розумова схильність у певний момент до певного явища чи заняття. Вона нижча, ніж готовність, та створює для досягнення цілей повноцінний комплекс рефлексорних зв'язків. Найбільшу роль у настанові та праці відіграє мислення. Готовність – це встановлення чи відновлення рефлексорного зв'язку зі стимулом [3, 98].

6) *Види навчання.* Навчально-виховний процес складається з таких трьох видів навчання [3, 44–45]:

I. *Первинне навчання (primary learning)* – виконання теми та всього, що з неї випливає: отримання конкретних та спеціальних знань, умінь та навичок, наприклад, виготовлення сукні, креслення тощо.

II. *Асоціативне навчання (associate learning)* – сукупність ідей, що виникають у зв'язку з виконанням певного завдання, але можуть відволікати від первинного навчання. Наприклад, під час пошиття сукні можуть виникати думки про її прання, зміну кольору, розміру тощо – усе це є неважливим під час процесу виготовлення.

III. *Супутнє навчання (concomitant learning)* – набуття більш загальних знань та настанов, що фіксуються у вигляді постійної риси характеру. Наприклад, ставлення до себе, своїх сил, викладача, друзів, навчальних предметів; формування загальних норм порядку, чистоти, охайності тощо.

Виходячи із зазначеного, цілком зрозумілою є думка В. Г. Кілпатрика про те, що лише навчання за допомогою життя має цінне практичне значення [1, 262].

7) *Види навчальних цілей.* За словами В. Г. Кілпатрика, існує три види навчально-виховних цілей: безпосередні (звички, вправність, поведінка, знання та інші особисті тренування – усе, що характеризує дитяче життя), проміжні та віддалені (мають на меті підняти рівень життя на вищий щабель за допомогою тренувань та особистого успішного досвіду, який відбувається тоді, коли є необхідність; достатній для того, щоб поповнити та розширити існуючі можливості; урізноманітнює існуючий досвід). До спільної мети належить прагнення забезпечити учням повне, яскраве й успішне життя на цей момент та в майбутньому [3, 113–114].

8) *Метод проектів.* За В. Г. Кілпатриком, «проект» – це цілеспрямована дія, яка є типовою одиницею гідного життя та відбувається в соціальному середовищі з обов'язковим результатом [7, 320–321]. Метод проектів – це метод планування цілеспрямованої діяльності у зв'язку з вирішенням певного навчального завдання в реальній життєвій обстановці. Термін «проектний» не означає абстрагування та віддалення від реальної дійсності. Варто звернути увагу також на той факт, що початкова проблема не є проектом. Вона стає проектом тоді, коли є мета та прагнення її вирішити. Тож, де можлива постановка цілі, там відбуваються проекти. Найголовнішим у проекті є цільова учнівська настанова, і якщо вона зникає, навчальний процес погіршується. Крім того, метод проектів має відповідати таким двом умовам: 1) сприяти розвитку сильного інтересу для створення сильної розумової настанови; 2) учні повинні розуміти мету, знати, що робити, бути впевненими в тому, що все ж зможуть досягти мети і результату. Для демократичного суспільства важливим є виховання морально здорової особистості. Тож метод проектів служить прекрасним інструментом морального виховання, головним завданням якого є формування характеру, а для цього необхідні: уважність (чуйність) та орієнтування; звичка аналізувати та оцінювати свої вчинки; активність у виконанні своїх рішень [3, 52, 104, 106, 109–110].

9) *Класифікація методу проектів.* За В. Г. Кілпатриком, існують такі види проектів:

I. Виробничий проект – виконання певного виробничого завдання, тобто активність спрямовано на виготовлення будь-чого – від будівництва пісочного будиночка до робіт національного або світового масштабу. У виробничому проекті проблема є випадковим елементом [3, 109–110].

II. Споживчий проект – відбувається використання будь-чого з метою досягнення користі та задоволення. Наприклад, хлопчик спостерігає за святковим феєрверком [3, 110].

III. Проект вирішення проблем – його мета полягає у вирішенні проблеми або певних інтелектуальних труднощів. Цей тип є похідним від виробничого проекту, коли кожне виробниче завдання супроводжується складнощами, які необхідно вирішити. В основі проекту вирішення проблем лежить сама проблема [3, 110].

IV. Проект спеціалізації, коли відбувається цілеспрямоване вивчення певних специфічних знань, умінь та навичок [3, 112].

10) Переваги та недоліки методу проектів. Недоліком методу проектів є те, що його не завжди можна застосувати, оскільки дуже часто в учнів відсутня цілеспрямованість. Серед переваг методу проектів (порівняно з методом завдань) В. Г. Кілпатрик виокремив такі: учень довше, ніж звичайно, знайомиться з певними фактами, явищами тощо; зникає ціла низка труднощів; цілеспрямована діяльність створює сприятливі умови для навчання [3, 110].

У зв'язку з нерелевантною традиційною освітою, американський педагог радив таке: потрібно уникати розриву навчального курсу на окремі дисципліни, адже успіх у вивченні предметів залежить від зв'язку із життям; систематизацію навчального матеріалу варто робити тоді, коли відбудеться його накопичення у свідомості учнів; підручники потрібно створювати так, щоб матеріал був не тільки для запам'ятовування, а й для пробудження самодіяльності; у класних кімнатах не повинно бути багато учнів; програма навчального курсу має містити певні розділи (чіткі теоретичні відомості, акцентовані на нових цілях виховання та навчання; кілька детально розроблених проектів-зразків на різні теми з метою демонстрування, у якому напрямі та з яким матеріалом має відбуватися робота, з вивченням корелятивних результатів; список приблизних проектів зі списком джерел та обладнання; деякі результати й висновки, до досягнення яких потрібно прагнути (є допоміжним інструментом на шляху досягнення власних учнівських цілей); матеріал для самостійних робіт та учнівська самоперевірка із зазначенням бажаних корелятивних стандартів) [3, 111–113].

В. Г. Кілпатрик не раз наголошував на таких чинниках: потрібно практикувати те, що викликає бажання вивчити; не варто запам'ятовувати все, що є на практиці, а лише те, що приводить до розуміння; потрібно створювати певні ситуації для тренувань бажаних якостей та умов для успіху; викладач – не авторитарний наглядач, а партнер, який намагається створити належні умови для розвитку цінних якостей; зв'язок старого та нового навчального матеріалу, їхнє порівняння; навчання ніколи не буває одностороннім; в основі навчання мають бути асоціації (якщо під час досвіду одразу відбуваються дві ситуації, то думка про одну викликає спогад про іншу). Навчатися – означає з більшою продуктивністю розуміти, як себе по-новому поводити. Метою освіти є продовження та збагачення життєвого процесу шляхом покращення думки та дії. Освіта повинна бути стратегічною

опорою і творцем нової цивілізації, у якій мислення йде попереду та показує вірний шлях [2, 64–67, 71, 78, 86–87].

Аналізуючи досвід В. Г. Кілпатрика, В. ван Тіль зазначав, що для американського педагога важливою була віра в можливості учня, особливо коли ці можливості плекають умілі та чуйні викладачі. Тож сприйняти педагогічні ідеї В. Г. Кілпатрика та розуміння певних ситуацій означає усвідомити величезний внесок ученого в освіту епохи, яка випустила з поля зору важливість постаті учня, його цілей та можливостей [9, 57].

Говорячи про апробацію педагогічних ідей В. Г. Кілпатрика, констатуємо, що згідно з освітньою стратегією Запорізького державного медичного університету про впровадження новітніх методів навчання, на кафедрі іноземних мов відбувається поступове застосування вищезазначених ключових постулатів американського вченого, зокрема методу проектів.

Нами було запропоновано додати в робочі програми дисциплін «Іноземна мова» (I курс) та «Іноземна мова за професійним спрямуванням» (II курс) напряму «Медицина» та напряму «Фармація» такий вид самостійної роботи студентів (далі – СРС), як виконання проектів з теми модуля. Указані навчальні дисципліни складаються з двох модулів, отже, студенти мають змогу виконати принаймні два проекти – один у I семестрі, інший – у II семестрі.

Далі опишемо досвід виконання проекту на занятті з іноземної мови на прикладі однієї з груп першого курсу напряму «Медицина», де викладала автор цієї статті.

Роботу над проектом було організовано в кілька етапів. *На першому етапі* роботи викладач повідомила про СРС, коротко розповіла про метод проектів, відповідно до робочої програми запропонувала теми для самостійного опрацювання. У свою чергу, студенти, спираючись на презентацію викладача, на початку роботи обрали загальну тему проекту («Medical Education in English-Speaking Countries» та обов'язкове застосування граматики під час виконання проекту – Present Simple, Continuous & Perfect Tenses (Active and Passive), англomовну країну, зробили розподіл на 4 міні-групи по 4 студенти, де кожен мав виконувати свої певні обов'язки та розробили план подальшої роботи над своїми проектами стосовно вищої медичної освіти в англomовних країнах.

Що стосується роботи студентів у міні-групах, то розподіл обов'язків було здійснено відповідно до інтересів та вмінь. Наприклад, перший студент здійснював пошук інформації в друкованих та електронних джерелах, добирав ілюстрації, звукові файли; другий розробляв опитувальник для оцінювання проекту іншими, спілкувався за допомогою соціальних мереж зі студентами медичних університетів обраної англomовної країни, допомагав третьому та четвертому студентам робити презентацію у програмі PowerPoint та роздатковий матеріал за допомогою програми Publisher; третій студент

аналізував знайдену інформацію, обирає кращі ідеї та створював мультимедійну презентацію; четвертий студент також використовував знайдену інформацію, створюючи публікацію – буклет, що було продемонстровано на четвертому етапі проекту.

На другому етапі починався пошук інформації. Учасники проекту шукали інформацію в Інтернеті та в бібліотеці, підбирали ілюстрації, складали анкету для оцінювання проекту, спілкувалися з однолітками-іноземцями з теми проекту.

Під час третього етапу студенти ще раз обговорювали план проекту, опрацьовували знайдену інформацію, з урахуванням вказаного граматичного матеріалу писали статті для мультимедійної презентації та буклету, працювали в групі та індивідуально, створювали публікацію за допомогою програми Publisher, презентацію у програмі PowerPoint.

Наприкінці проекту (рекомендуємо використовувати останнє аудиторне заняття семестру) – четвертому етапі – учасники представили свою презентацію, публікацію, обговорили результати своїх проектів іноземною мовою та заповнили розроблені кожною групою анкети для оцінювання проекту (Project Questionnaire). Відбувся вибір проекту-переможця за результатами студентського та викладацького голосування. Переможців було нагороджено грамотами та додатковими балами до підсумкового модульного контролю.

Викладач виконував роль порадики, наставника протягом усіх етапів проекту(ів), урахуваючи педагогічні ідеї В. Г. Кіпатрика. Для об'єктивного викладацького оцінювання проектів було запрошено завідувача кафедри та завідувача секції іноземних мов.

Виконані студентські проекти розміщено для ознайомлення в розділі «Демонстраційні матеріали» на електронній сторінці кафедри на порталі університету <http://ftp.zsmu.zp.ua>.

Отже, на нашу думку, упродовж проекту як виду самостійної роботи відбувається якісне формування у студентів комунікативної культури за допомогою максимального занурення в іншомовне середовище. Під час цього студент тренує всі види мовленнєвої діяльності: читання автентичних текстів; аудіювання – перегляд документальних і художніх фільмів, передач, прослуховування радіоноVIN; письмо – написання статті, оформлення результатів роботи; говоріння – усне оприлюднення та обговорення результатів проекту [4, 496]. Крім того, студент розвиває компетентності, набуті в середній школі: логічно обґрунтовує свою думку; переконує; аргументує; досягає взаєморозуміння; формулює власну позицію; співпрацює на результат, спілкуючись іноземною мовою; оцінює навчальні досягнення; організовує свій час і навчання; має внутрішню мотивацію та впевнений в успішному завершенні проекту тощо.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, оскільки сьогодні, у XXI ст., в українській освіті ключовим завданням є виховання й формування самостійної та творчої особистості – людини нового покоління, яка могла б неупереджено пов'язувати теорію з практикою та за допомогою отриманих умінь, знань і навичок щоразу впевнено досягала мети, то самотутні педагогічні ідеї В. Г. Кілпатрика є саме тим інструментом, за допомогою якого викладач зможе заохотити учня (студента) до пізнання свого предмету. Варто зазначити, що педагогічна спадщина американського просвітника набуває особливої актуальності в медичній освіті, зокрема у викладанні як фахових, так і не фахових дисциплін, до яких відносимо іноземні мови. Адже однією з ключових ідей В. Г. Кілпатрика є метод проектів – спосіб досягнення дидактичної мети шляхом детальної розробки проблеми, яка має завершитися практичним результатом, оформленим відповідним чином [4, 494]. Тож В. Г. Кілпатрик був унікально обдарованим просвітником, який зробив вагомий внесок у світову педагогіку, а метод проектів на довгі роки став одним із головних засобів навчання на різних освітніх рівнях.

Перспективами подальших наукових розвідок стане вивчення досвіду практичного застосування педагогічних ідей В. Г. Кілпатрика в системі вищої медичної освіти – під час викладання фахових дисциплін, його всебічний аналіз.

ЛІТЕРАТУРА

1. Капелюшна, Т. В. (2010). Особливості використання методу проектів у технологічній підготовці учнів США. *Збірник наукових праць УДПУ імені Павла Тичини, частина 2*, 261–271 (Kapeliushna, T. V. (2010). The use of project method in the process of students' technological training at secondary schools in the USA. *Proceedings of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, part 2*, 261–271).

2. Кілпатрик, В. Х. (1930). *Воспитание в условиях меняющейся цивилизации*. Москва: Работник просвещения (Kilpatrik, W. H. (1930). *Education for a changing civilization*. Moscow: Educator).

3. Кілпатрик, В. Х. (1928). *Основы метода*. Москва; Ленинград: Государственное издательство (Kilpatrik, W. H. (1928). *Foundations of method*. Moscow; Leningrad: State Publishing House).

4. Куліченко, А. К. (2014). Проектне навчання як вид самостійної роботи на заняттях з іноземних мов в медичному університеті. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: збірник наукових праць*, 37 (90), 492–498 (Kulichenko, A. K. (2014). Project-based learning as a kind of independent work during foreign language lessons at the medical university. *Pedagogy of creative personality formation at higher and secondary schools: collection of scientific works*, 37 (90), 492–498).

5. Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року». (2013). Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>. (*Decree of the President of Ukraine from 25.06.2013 No. 344/2013 "On the National Strategy for Development of Education in Ukraine for the period till 2021"*). (2013). Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>).

6. Kilpatrick, W. H. (1925). *Foundations of Method. Informal Talks on Teaching*. New York, NY: The MacMillan Company.
7. Kilpatrick, W. H. (1918). The Project Method. The Use of the Purposeful Act in the Educative Process. *Teachers College Record*, 19, 319–334.
8. Tenenbaum, S. (1951). *William Heard Kilpatrick: Trail Blazer in Education*. New York, NY: Harper.
9. Van Til, W. (1962). Is Progressive Education Obsolete? *Saturday Review*, Vol. 45, 56–57, 82–84.

РЕЗЮМЕ

Куличенко Алла. Использование педагогических идей У. Х. Килпатрика в преподавании иностранных языков в медицинском университете.

В статье сосредоточено внимание на трех фундаментальных трудах У. Х. Килпатрика – «Метод проектов. Применение целевой установки в педагогическом процессе» (1918), «Основы метода» (1925) и «Воспитание в условиях меняющейся цивилизации» (1926). В результате анализа педагогических идей выделены следующие ключевые постулаты, которые рекомендуется учитывать и использовать на занятиях по иностранным языкам для медицинских и фармацевтических специальностей: философия образования; специфика метода обучения; формула «Стимул – Реакция» и ее связь с обучением; целенаправленное действие и интерес; классификация обучения; компоненты обучения; виды учебных целей; метод проектов; классификация метода проектов; преимущества и недостатки метода проектов.

Ключевые слова: педагогические идеи, У. Х. Килпатрик, метод проектов, классификация проектов, преподавание, иностранные языки, рекомендации, медицинский университет.

SUMMARY

Kulichenko Alla. The use of W. H. Kilpatrick's pedagogical ideas in teaching foreign languages at the medical university.

Today the key task is to educate and form an independent creative character – a new generation person who is able to link theory with practice in a proper way and to achieve different goals with the help of acquired knowledge. Thus, W. H. Kilpatrick's pedagogical ideas are these that will help a teacher to encourage a student to follow his/her subject. Besides, it should be noted that the American educator's pedagogical heritage has a great value for medical education – in teaching both professional and non-professional disciplines. It is of particular importance for foreign languages at the medical university.

The paper aims to reveal W. H. Kilpatrick's pedagogical ideas and their use during foreign languages lessons at the medical university. In this research, the author deals with the system-structural analysis and synthesis of W. H. Kilpatrick's pedagogical ideas – to form a holistic view of their content and functional relationships, and observation method – to present the approbation data of W. H. Kilpatrick's views during foreign languages classes at the medical university. The article focuses on three W. H. Kilpatrick's fundamental works – “The Project Method. The Use of the Purposeful Act in the Educative Process” (1918), “Foundations of Method. Informal Talks on Teaching” (1925) and “Education for a Changing Civilization” (1926). Having analyzed American scholar's pedagogical works, the author outlines the following important postulates that recommends taking into account and using: education philosophy; teaching method, its peculiarities; formula “Stimulus – Reaction” and

its connection with training; purposeful act and interest; classification of learning; learning components; types of initial goals; the project method; classification of the project method; advantages and disadvantages of the project method. Moreover, the article provides information about approbation of the above-noted pedagogical ideas in teaching foreign languages at the medical university. As for the future research, it will be the study of the practical use of W. H. Kilpatrick's pedagogical ideas in the system of higher medical education – in the process of students' professional training.

All in all, W. H. Kilpatrick was a talented educator who made a significant contribution to world pedagogy, and the project method became one of the main means in education at different levels.

Keywords: *pedagogical ideas, W. H. Kilpatrick, project method, project classification, teaching, foreign languages, recommendations, medical university.*

УДК 378.147:004:795

Світлана Лобода

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0003-3102-0381

Велскоп Войцех

Вища школа бізнесу і наук
про здоров'я, м. Лодзь, Республіка Польща
ORCID ID 0000-0002-9457-0586

Світлана Денисенко

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0001-8785-7784
DOI 10.24139/2312-5993/2017.07/200-211

ПРИЙОМИ АКТИВІЗАЦІЇ УВАГИ В МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСАХ

У статті розглядається проблема врахування закономірностей уваги при проектуванні мультимедійних освітніх ресурсів. Визначено виключно важливу роль використання мультимедійних освітніх ресурсів у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців видавництва і поліграфії, зважаючи на специфіку навчальних дисциплін і вимог, що висувуються до спеціалістів сучасної видавничо-поліграфічної галузі. Визначено роль уваги як головного чинника успішної реалізації навчальної діяльності й умови усвідомленого сприйняття, застосування і запам'ятовування студентами навчального матеріалу. Визначено та обґрунтовано прийоми активізації уваги при проектуванні та практичному використанні мультимедійних освітніх ресурсів. Наведено приклади авторських ресурсів, де реалізовано визначені прийоми.

Ключові слова: *інформаційно-комунікаційні технології, мультимедійне освітнє середовище, увага, прийоми активізації уваги.*

Постановка проблеми. Упровадження в навчальний процес вищих навчальних закладів новітніх засобів навчання на основі інформаційно-комунікаційних технологій, виступає однією з важливих умов підвищення якості підготовки майбутніх фахівців видавництва і поліграфії. Адже сучасна видавничо-поліграфічна галузь – це високотехнологічна сфера діяльності, і

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Матвійчук-Юдіна Олена Аналіз зарубіжного досвіду формування робочих планів та освітніх програм підготовки фахівців інформаційних технологій спеціальності «Кібербезпека» 3

РОЗДІЛ II. ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Балика Олена, Полянничко Анжела Організаційна культура студентів спеціальності «Соціальне забезпечення» 15

Бермудес Діана Обґрунтування моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності 26

Будянська Вікторія Формування культури Інтернет-спілкування студентів як культури ділового спілкування 36

Васильєва Лариса Досвід формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до використання технології дистанційного навчання 48

Іваній Ігор Моніторинг сформованості професійно-педагогічної культури майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту у процесі професійної підготовки 59

Кривонос Ольга Організація соціально-педагогічної адаптації студентів 69

Кузько Маріанна Професійна підготовка майбутніх геологів як педагогічна проблема 79

Мариківська Галина Формування мовленнєвої культури у вищому навчальному закладі 90

Приймак Сергій Функціональний стан кардіореспіраторної системи студентів, що спеціалізуються в боксі, при виконанні різноспрямованих фізичних навантажень 103

Рассказова Олена Неформальна освіта дорослих у контексті показників людського розвитку 116

Рускуліс Лілія Принципи навчання в методичній системі підготовки майбутнього вчителя української мови 125

Супрун Дар'я Операційно-діяльнісний компонент професійної підготовки психологів у галузі спеціальної освіти 134

РОЗДІЛ III. ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ ОСВІТИ ТА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Бєсєдіна Антоніна, Гудим Світлана, Гудим Микола Оптимізація розвитку силових якостей в учнів професійно-технічних навчальних закладів шляхом використання вправ з обтяженням	150
Генкал Світлана Дидактична модель проблематизації змісту біологічної профільної освіти.....	158
Колишкіна Алла Реалізація форм і методів взаємодії школи і сім'ї у формуванні екологічно доцільної поведінки учнів початкової школи	168
Корж-Усенко Лариса Права та обов'язки учасників педагогічного процесу у вищій школі: ракурс ретроспективи.....	178
Куліченко Алла Використання педагогічних ідей В. Г. Кіппатрика під час викладання іноземних мов у медичному університеті	189
Лобода Світлана, Велскоп Войцех, Денисенко Світлана Прийоми активізації уваги в мультимедійних освітніх ресурсах.....	200
Мільто Людмила Роль Головного педагогічного інституту в розвитку педагогічної майстерності вчителя	211
Таможська Ірина Теоретико-методичні аспекти відбору науково-педагогічних кадрів на посади приват-доцентів університетом Св. Володимира (1863-1883 рр.)	225